

Ulluinnarni nioqqutissanik Canadamut aamma Canadamit nioqquteqartarneq pillugu Akitsinnguaq Olsen-imiit, Siumut, Naalakkersuisunut apeqquteqaataanut nr. 005-imut akissuteqaat.

21. januar 2013
Sagsnr. 2013-079572
Dok. Nr. 1112564

Postboks 1601
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 32 56 00
E-mail: isiin@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Inatsisartut suleriaasianni § 37 imm. 1 naapertorlugu ulluinnarni nioqqutissanik Canadamut aamma Canadamit nioqquteqartarneq pillugu Naalakkersuisunut apeqquteqaateqarsimavutit. Apeqqutit suliassaqarfigisanni akissuteqarfigineqartussanngorlugit innersuunneqarsimapput.

- 1) Kalaallit Nunaannit Canadamut annertunerusumik niueruteqartarnissaq pillugu Naalakkersuisut qanoq eqqarsaatersuuteqarpat?
- 2) Nioqqutissanik Canadamit niueruteqarneq pillugu Naalakkersuisunit qanoq immikkut eqqarsaatersuuteqartoqarpa?
- 3) Nunat allat suut ulluinnarni nioqqutissanik amerlanerusunik nunatsinnut nioqquteqarsinnaasut periarfissaqartutut isigineqarpat, soorlu Island?

Tulliuttuni apeqqutit ataatsimut akissuteqarfiginiarneqassapput.

Aallarniutigalugu oqaatigineqassaaq Naalakkersuisut isumaqarmata, nunatsinni suliffeqarfiit, niuertarfiit atuisartullu ulluinnarni nioqqutissanik sunik Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit niueruteqartoqassanersoq namminneq aalajangernerusinaagaat. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit nunat tamat akornanni niueqatigiinnikkut periarfissanik pitsaanerpaanik atugassaqtartinniarlugit naalagaaffimmi oqartussat kiisalu nunarsuarmioqatigiinni suleqatigisartakkat tamakku pillugit Naalakkersuisut ingerlaavartumik oqaloqatigisarpaat. Niueqatigiinnikkut atugassarititaasuni pitsanngorsaait sapinngisamik amerlanerpaat sapinngisamillu pitsaanerpaat kalaallit suliffeqarfiinut qulakkeerrinninniarluni kalaallit suliffeqarfiinit niuertarfiinillu isumassarsiat tunniunneqartut tungavigalugit oqaloqatigiinnerit ingerlanneqartarput. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit niuertarfiillu nunanut allanut sanilliullugit Kalaallit Nunaanni nunap sannaata, silaannaata, inuttussusiata najugaqariaasiatalu malitsigisaanik killilersuutinik immikkut ittunik atugasqaartinneqarput. Killilersuutit tamakku suliffeqarfiit nunarsuarmi avatangiisinik niueqateqarnissami periarfissaannut sunniuteqartarput, tamakkununga ilaallutik ulluinnarni nioqqutissanik Canadamut imaluunniit Canadamit nunaniillu allanit nassiusuinissaannut, eqqussuinissaannut avammullu aallarussuinissaannut periarfissaat atugassariisaallu. Tamakku saniatigut ulluinnarni nioqqutissat eqqarsaatigalugit paasissallugu pingaaruteqarpoq, kalaallit suliffeqarfii ataatsimoorluni sullitatut amerlasuutut iluaqutissanik angusaqarsinnaapput, pilersuisut ikittunnguit aqutigalugit pisiortornerit ataatsimoorluni katersornerisigut atuisartunut iluaqutissatut. Tamakku saniatigut atuisartut orniginerusaat pilersuisumik toqqaasarnermut aammattaq pingaaruteqarpoq. Taamaalliluni maanna niueqatigiinnerup aqqissuunneqarneranut eqqarsaatigisassat amer-

lasuut ilapittuutaasarput, ulluinnarni nioqqutissat amerlanersaat Danmarkimit imaluunniit Danmark aqqutigalugu eqqussuunneqartarnerini. Taamaammat apeqquteqaatit akisuteqarfigineqarneri kalaallit niuertarfiinit suliffeqarfiinillu isumassarsiat tunniunneqartut aallaavigalugit suliarineqarput, soorlu Brugsen, KNI, Pisiffik aamma Nuuk Købmandshandel ilaatigut ulluinnarni nioqqutissanik niueruteqartartut.

Nioqqutissanik Canadamut niueruteqarneq pillugu

Ilanngussaq 1-imi titartakkani kisitsisinilu nioqqutissanik Canadamit aamma Canadamut niueruteqarnerit allanngoriartorneri kingullit takutinneqarput, ilaallutik nassiussat anner-tussusiisa allanngoriartornerat. Royal Arctic Line, Kalaallit Nunaanni illoqarfinnut illoqarfinniillu nassiussanik tamanik imaatigut assartuinnermut akuersissuteqartoq, tamatumunnga uiggiullugu ilaatigut ilisimatitsissuteqarpoq, Kalaallit Nunaannit Canadamut nassiussanik ikittuaraannanguanik taamaallaat nassiussisarlutik. RAL malillugu tamatumunnga ilaatigut nassuiaatissaavoq nassiussinermi aqqutaani allani aqqusaarfigisani uninngatitsisarnerup sivisungaatsiartarnera. Kalaallit Nunaannit Canadamut nassiussat nalinginnaasumik Danmarkimut nassiunneqaqqaartarput, tassangaanniit Islandilianneqariarlutik aatsaat Canadamut apuunneqartarlutik. Tamatuma malitsigisaanik niuqqutissat Kalaallit Nunaanneersut Canadamut apuunnissaasa tungaannut qaammatit marlussuit angullugit ingerlasinnaasarput.

Nioqqutissanik Canadamit eqqussuineq

Canadami nioqqutissanik nassiussuisartuq Ray Fine Enterprises, kalaallillu suliffeqarfii-sa ilaat qulaani taaneqartut ilisimatitsippot, nioqqutissanik amerlanerusunik Canadamit Kalaallit Nunaannut nassuissuisarnissamut aporfiusartuq pingarneq ilaatigut tassaasartuq, Canadamit Kalaallit Nunaannut Island aqqusaarlugu nassiussat akii ataatsimut isigalugit Danmarkimit Kalaallit Nunaannut nassiussat akiinit akisunerusoq. Ilaatigut tamatuma kinguneraa, nioqqutissat Danmarkimit eqqussuunneqartut nioqqutissanut Canadamit eqqussuunneqartunut naleqqiullugit unammilleqatigiinnikkut iluaquserneqartarnerat.

Qulaani eqqartorneqartut takutippaat, nioqqutissanik Canadamit imaluunniit Canadamut nassiussuisartut immikkut misigisaraat, nioqqutissanik Canadamut Canadamiillu anner-tunerusumik niueruteqartarnermik pilersitsiniarnermi ilaatigut RAL'ip nassiussanut akigititai nassiussanillu ingerlatitsinermi aqqusaartuisitsisarneri unammillernartuusut. Tamatumunnga uiggiullugu Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallanermullu Naalakkersuisoqarfik ilisimatitsivoq, "malugissallugu pingaaruteqaraluartoq RAL'ip nassiussanut akigititai nassiussanillu ingerlatitsisarneri annertussutsit pigineqartut aallaavigalugit pilersaarutigineqartartut." RAL'ip akuersissutaa nassiussanillu ingerlatitsisarnerata Kalaallit Nunaanni isorliunerusut ulluinnarni nioqqutissanik nalinginnaasunik pilersorneqartarnissaat qulakkeerinnimmata, ulluinnarni nioqqutissanik nassiussuisarnermi atugassarititaasut allanngortissallugit Naalakkersuisut maannangaq aalajangersimasunik eqqarsaatersuuteqanngillat. Tamatumani eqqarsaatigineqarpoq Canadamut imaluunniit Canadamit imaluunniit nunat allat eqqarsaatigalugit. Aallarniinemili eqqaaneqartutut naalagaaffimmi oqartussanik nunarsuarlu tamakkerlugu suleqatigisanik Naalakkersuisut ingerlaavartumik oqaloqateqartarput. Taamaaliornikkut Naalakkersuisut ujartuilluni uteriillunilu suliaqarnikkut niueqatigiinnikkut atugassarititaasut nunani tamaginni aalajangersarneqarsimasut pitsanngorsarniarsarivaat, taamaalilluni Kalaallit Nunaanni innuttaasut atuisartullu nioqqutissanik pitsaanerpaanik pitsaanerpaamillu akeqartitsinikkut pissarsisarsinnaaniassammata.

Tamakku saniatigut Kalaallit Nunaanni nioqqutissanik eqqussuisartut malillugu Nalunaaqutsersuisarnermut nalunaarusiap § 11-iat, ilaatigut aalajangersaasoq, nalunaaqutsersuisarneq *"kalaallisut imaluunniit danskisut imaluunniit oqaatsit allat, allanneqarnerisigut danskisut oqaasiinit annertunngitsumik allaanerulaaginnartut atorlugit allanneqartassasut"*, nerisassanik inuussutissanillu Canadamit eqqussuilluni pisiortornissamut aporfissat pingajorigaat. Aalajangersakkap kinguneraa Kalaallit Nunaanni niuertarfiutillit nioqqutissat tuluttuumiit imaluunniit franskisuumiit nalunaarsorneqarnerisa nutserneqarnissaannut sulisunik aningaasanillu namminneerlutik atuisariaqartut.

Aatsitassarsiornermik sammisaqarnermi ukiut arlallit ingerlaneranni Kalaallit Nunaanni aatsitassatigut ilimanaatillit pillugit siunertaqartumik nittarsaasoqartarsimavoq, canadamiut aatsitassarsiornermi suliffeqarfissuisa kajungertinnissaat siunertarlugu. Ullumikkut canadamiut suliffeqarfii amerlasuut Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissuinernik ingerlataqartut. Ingerlatat tamakku piffissami sivikitsumi Kalaallit Nunaannut isertitaqartisinerisa saniatigut kiisalu siunissami aatsitassanik saffiugassanillu avammut tuniniaarnermi amerlanerusunik isertitaqalernissamut periarfissanik pilersitsinissaasa saniatigut, ingerlatat taamattaq Canadamut toqqaannartumik attaveqalernissami periarfissanut tapertaaqataassapput. Air Greenlandip timmisartuussiffia Nuuk – Iqaluit taama ineriartornermi 'saniatigut tunisassiat' siullersaat. Islandimut timmisartuussisarnerup ilutigisaanik Iqaluit-nut timmisartuussisarneq taamattaq nioqqutissanik nassiussuisarnermut periarfissanik nutaanik ammaassissaaq. Tamatuma saniatigut inuinnaat Nunavummiut angallattut naatsorsuutigisamit amerlanerusut Kalaallit Nunaannut angalanissamut timmisartuussisarfik atortarpaat, Air Greenland ilisimatitsivoq.

Islandimit nunanilluunniit allanit ulluinnarni nioqqutissanik eqqussuinissamut ilimanaatillit.

Islandimit Kalaallit Nunaanni illoqarfiit ilaannut toqqaannartumik timmisartuussinernik pilersitsineq niuertarfeqarnermik sammisaqartut malillugit nioqqutissanik timmisartukoortunik nutaanik akitigut ilaatigut pitsanngorsaatiniq pilersitsisimavoq (ilaatigut tunisassiat immummit aallaavillit), aammali nassiussuisarnermi attaveqarnermilu aqqis-suussinikkut unammilligassanut aningaasartuutit peqqutaallutik, nioqqutissat Islandimeersut nioqqutissanut Danmarkimi (aamma Europami) pisiarinqartunut naleqqiullugit unammillernissaq ajornakusoortissimavaat. Taamattaq niuertarfeqarnermik sammisaqartut nalunaaqutsersuisarnermut nalunaarut qulaani taaneqartoq ulluinnarni nioqqutissanik amerlanerusunik Islandimit pisiortornissamut aporfissatut misigisarpaat.

Naggasiullugu erseqqissaatigerusuppara Naalakkersuisut Islandimi oqartussanik aamma Nunavummi aamma Canadami oqartussanik ingerlaavartut ataavartumillu suleqateqartarmata. Suliami tassani nunanik sanilerisatsinnik qaninnerusunik suleqatigiisutaasinnaasunik nassaarniarnitsinni periarfissat tamaasa misissortarpavut.

Inussiarnersumik inuullaqqusillunga

Ove Karl Berthelsen

Ilangussaq 1: Nioqqutissanik eqqussuineq/aallarussuineq pillugit nalunaarsuutit (Canada)